

REGIONAL KULTURPLAN 2026-2029 JÖNKÖPINGS LÄN

REMISSVERSION

Innehåll

Regional kulturplan 2026–2029	3
Inledningsord	3
Jönköpings län i siffror	3
Kultursamverkansmodellen 2023	3
Länets demografiska struktur (2023)	4
Befolkningsprognos 2024–2033	4
Region Jönköpings län	4
Vision: För ett bra liv i en attraktiv region	4
Mål: Bästa platsen att växa upp, leva, verka och åldras på	4
Regional utvecklingsstrategi 2020–2035	5
Regional kulturplan 2026–2029	5
Syfte och strategiska principer	5
Nationella kulturpolitiska mål	6
Regionala kulturpolitiska mål	7
Samverkan och dialog	8
Flernivåsamverkan	8
Samverkan med civilsamhället	8
Samverkan med länets kommuner	9
Interregional samverkan och Regionsamverkan Sydsverige	9
Samverkan mellan Region Jönköpings län och staten	10
Internationella samarbeten	10
Tvärsektoriell samverkan	10
Prioriterade utvecklingsområden	11
Kulturlivets infrastruktur	11
Barns och ungas rätt till kultur	12
Breddat deltagande	12
Kulturens roll för ett hållbart samhälle	13
Samverkan och samarbeten	14
Konst- och kulturområden	15
Enskilda arkiv	15
Bibliotek	16
Museer, kulturarv och kulturmiljö	17
Rätten till det fria ordet	18
Folkbildning	19
Hemslöjd	20

Bild, form och gestaltad livsmiljö	20
Litteratur.....	21
Film	23
Scenkonst	23
Musik	25
Dans.....	25
Teater	26
Samtida cirkus	27
Spelkultur	27
Kulturpolitisk organisation, roller och uppdrag.....	28
Organisation och uppdrag.....	28
Kultursamverkansmodellen i Jönköpings län	29
Implementering av regional kulturplan	30
Uppdragsbeskrivningar och handlingsplaner	30
Dialoger	30
Uppföljning och utvärdering	31
Hur kulturplanen har tagits fram.....	31
Dialog med fria kulturlivet.....	31
Dialog med unga.....	32
Dialog med kommuner	32
Dialog med kultursamverkansmodellens parter	32
Förlaga till Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län	32
Bilagor:	33
Organisationer med verksamhetsbidrag.....	33
Lagar och förordningar relevanta för kulturområdet.....	33
Kontaktuppgifter Kulturutveckling, Region Jönköpings län	35

Regional kulturplan 2026–2029

Regional kulturplan 2026–2029 är en strategisk plan för utvecklingen av kulturen i Jönköpings län. Regionfullmäktige antog den regionala kulturplanen xxx. Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län sorterar under Region Jönköpings läns övergripande plan: Budget med flerårsplan.

Den övergripande strategiska planen överför de politiska besluten till handling. Planen binder samman visionen ”För ett bra liv i en attraktiv region” och de strategiska målen med den operativa verksamheten.

En tillgänglighetsanpassad digital version av Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län finns på webbplatsen www.rjl.se/kultur.

Inledningsord

Kompletteras av nämndens ordförande.

Jönköpings län i siffror

Kultursamverkansmodellen 2023

(Källa: Kulturrådets rapport Kultursamverkansmodellen 2023)

Inom kultursamverkansmodellen fördelar Kulturrådet statliga bidrag till regioner med regionala kulturplaner. Regioner fördelar bidragen vidare till professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, professionell bild- och formverksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet samt främjande av hemslöjd. Störst andel (65,6 %) av de sammanslagna årliga statliga och regionala bidrag som gått att härleda till ett kulturområde har fördelats till professionell teater, dans och musik. Näst störst andel av de totala årliga bidragen (18,2 %) gick till museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete. För övriga ekonomiskt sett mindre områden i modellen varierade områdenas andel av bidragen mellan en och tre procent. Fördelningen mellan de olika kulturområdena har inte förändrats i någon större utsträckning mellan 2014 och 2023.

Totalt har det årliga statliga bidraget ökat med 17,4 % i Jönköpings län mellan 2014–2023 (näst mest efter Halland). Under samma period har det regionala bidraget ökat med 4,8 % och de kommunala med 0,6 %.

Den ekonomiska fördelningen i Jönköpings län 2023 är statliga bidrag 23,6 %, regionala bidrag 67,7 % och kommunala bidrag 8,7 %. Det totala bidraget till kulturverksamheter (inom kultursamverkansmodellen) uppgår till 524 kr per invånare 2023.

Kostnaden för kulturverksamhet i Jönköpings län 2023 var 721,1 kr/invånare, jämfört med hela riket där kostnaden var 535,1 kr/invånare. (Källa: KOLADA)

Länets demografiska struktur (2023)

Invånare 368 856 fördelat på 168 179 hushåll.

- 181 477 kvinnor 49,2 %
- 187 379 män 50,8 %
- Medelåldern är 42 år
- 78 799 personer (21 %) är 65 år och äldre
- 60,8 % bor i kommunhuvudorterna, 22,6 % i övriga tätorter och 16,6 % utanför tätort, det vill säga landsbygd
- 25,5 % har utländsk bakgrund (utrikesfödd eller inrikesfödd med två utrikesfödda föräldrar). Andelen är något högre bland länets ungdomar 0-19 år, där 27,1 % har utländsk bakgrund.

Befolkningsprognos 2024-2033

Enligt prognosen kommer åldersgruppen 0-19 år att minska med 7 028 personer, gruppen 20-64 år öka med 4 862 personer, gruppen 65-70 år öka med 1 932 personer och 80+ med 8 509 personer. Medelåldern kommer alltså att öka ganska mycket de kommande 10 åren.

Den geografiska utvecklingen skiljer sig kraftigt åt och urbaniseringen fortsätter.

Jönköpingsområdet (Jönköping, Habo och Mullsjö) beräknas öka med 10 745 personer, högländskommunerna (Eksjö, Nässjö, Sävsjö, Vetlanda, Aneby, Tranås) beräknas minska med 979 personer och GGVV-området (Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo) beräknas minska med 1 234 personer fram till 2033.

Region Jönköpings län

Region Jönköpings län finns till för alla invånare i Jönköpings län. Grunden för hur verksamheten styrs och utvecklas utgår från vision och mål samt fastställda grundläggande värderingar.

Vision: För ett bra liv i en attraktiv region

Vår vision är att ett län med bra miljö, goda möjligheter till arbete, utbildning och utveckling, bra kommunikationer och ett rikt kulturliv är attraktivt och ger förutsättningar för god hälsa och ett bra liv. Det får människor att söka sig till länet och det får dem att stanna. Visionen förverkligas genom vårt engagemang i att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning, kollektivtrafik och regional utveckling. Vi behöver ständigt arbeta med frågan ”Varför och för vem finns vi till?”

Mål: Bästa platsen att växa upp, leva, verka och åldras på

Region Jönköpings län ska bidra till att Jönköpings län är bästa platsen att växa upp, leva, verka och åldras på. För att nå dit behöver vi nöjda kunder och intressenter och skolorna behöver ha ett utbildningsinnehåll som är anpassat till elevernas behov. Vi behöver arbeta för en god tillgänglighet till våra sjukhus och vårdcentraler, men även för ett vitalt och tillgängligt kulturliv.

Regional utvecklingsstrategi 2020–2035

Region Jönköpings län har regeringens uppdrag att samordna och leda det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet. Det innebär bland annat att ta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet – en regional utvecklingsstrategi (RUS). Den regionala utvecklingsstrategin pekar ut vad som krävs för att Jönköpings län ska bli Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga region år 2035. Dokumentet är kopplat till Agenda 2030 och dess beskrivning av en hållbar samhällsutvecklings ekonomiska, sociala och ekologiska dimensioner. Den regionala utvecklingsstrategins inriktningsmål beskriver en hållbar, attraktiv, tillgänglig, smart, kompetent och global region. Den regionala kulturplanen och den regionala utvecklingsstrategin verkar tillsammans för att nå gemensamma målsättningar.

Regional kulturplan 2026–2029

Den regionala kulturplanen är ett strategiskt dokument som visar den riktning organisationen tror på för en utveckling av kultur i hela Jönköpings län. Sedan 2012 ingår Region Jönköpings län i den nationella kultursamverkansmodellen och har att följa den statliga förordningen om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet (2010:2012). Detta för att främja en god tillgång för länets invånare till professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, konst- och kulturfrämjande verksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslojd. Kulturplanen är därmed en grund för Region Jönköpings läns ansökan till Kulturrådet om statsbidrag till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen. Kulturplanen är samtidigt ett styrande dokument för Region Jönköpings läns kulturpolitik. Den kan också vara vägledande för kommunernas och civilsamhällets arbete inom kulturområdet.

Syfte och strategiska principer

Syftet med kulturpolitik är att främja ett levande och oberoende kulturliv som omfattar allt från kulturskaparnas villkor till invånarnas tillgång till kultur i alla dess former. Kulturpolitiken i Region Jönköpings län utgår från en förståelse av att konst och kultur spelar en central roll i den enskilda människans upplevelse av ett gott liv, samt att den lägger grunden för ett demokratiskt samhälle. Kulturpolitiken i Region Jönköpings län utgår från att:

- konst och kultur spelar en central roll i den enskilda människans upplevelse av ett gott liv
- kulturen genomsyrar länets hela sociala och ekonomiska liv
- yttrandefrihet och konstens självständighet är hörnstenar i ett demokratiskt samhälle.

För att skapa en hållbar kulturpolitik som värnar om konstnärlig frihet, ger rättvisa förutsättningar för delaktighet i kulturlivet och främjar samhällsutvecklingen, ska kulturpolitiken i Region Jönköpings län de kommande åren vägledas av:

Armlängds avstånd:

Principen om armlängds avstånd mellan politik å ena sidan och olika kulturuttryck inklusive

museiverksamhet å andra sidan är en förutsättning för ett fritt och demokratiskt kulturliv. Kulturpolitiken ska värna om kulturens egenvärde och det konstnärliga uttryckets frihet även när det utmanar och provocerar rådande normer. I Jönköpings län ska politiker och politiska församlingar i enlighet med sitt demokratiska uppdrag besluta om de offentliga resurserna till konsten och kulturen, men avhålla sig från styrning som påverkar eller riskerar att påverka vilka företeelser konstnärer och kulturskapare väljer att skildra, men också hur olika företeelser skildras.

Demokratisk öppenhet:

Kulturpolitiken ska skapa rättvisa förutsättningar för alla att delta i kulturlivet – som publik, deltagare eller genom eget skapande. Principen baseras på det nationella kulturpolitiska målet om allas rätt att delta i kulturlivet och FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna.

Konstnärlig kvalitet:

Att värna om konstnärlig kvalitet som ett föränderligt och ifrågasatt, men nödvändigt, mål är av högsta vikt för kulturpolitiken. Kulturpolitiken kan inte själv åstadkomma konstnärlig kvalitet, men den kan skapa bättre eller sämre förutsättningar för innovation och skapande. En av kulturpolitikens svåraste uppgifter är att vara observant på, och tillräckligt flexibel för att hantera, att det konstnärligt intressanta och nyskapande ofta dyker upp på oväntade ställen.

Social relevans:

Kulturen bidrar till att skapa livsmiljöer och verksamheter som upplevs som meningsfulla och stimulerande av dem som lever och verkar i dem. Region Jönköpings län arbetar för ett kulturliv präglat av jämlikhet, jämställdhet och mångfald, som både värnar konstens egenvärde och de goda effekter som konst och kultur har för samhällsutvecklingen.

Ekonomisk potential och regional profilering:

Kulturpolitiken i Region Jönköpings län ska även beakta kulturens ekonomiska potential och regionala profilering. Kulturellt intressanta platser attraherar både boende, företag och besökare. Det fria och det ideella kulturlivet kan vara lika viktigt för den regionala profileringen som exempelvis kulturhus, mässor och festivaler. Genom att samverka med andra politikområden i medvetenhet om att kulturen påverkar en regions förmåga till utveckling, genom såväl det fria kulturlivet som institutioner och föreningsliv. Det är viktigt med nya företag inom kulturbranschen, men lika viktigt är att öka kunskapen om kulturens utökade samhällsekonomiska roll. Rimliga ekonomiska villkor till yrkesutövande konstnärer ska ses som samhällsinvesteringar snarare än som bidrag.

Nationella kulturpolitiska mål

Den statliga styrningen av regional kulturverksamhet utgår från de nationella kulturpolitiska målen:

- Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.
- Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

För att nå de nationella kulturpolitiska målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- främja internationellt och inter-kulturellt utbyte och samverkan
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Regionala kulturpolitiska mål

De regionala kulturpolitiska målen ska ge en riktning för kulturpolitiken och skapa förutsättningar för kulturutveckling, utan att styra innehållet. Målen för planperioden 2026-2029 är:

- Alla ska ges möjlighet att delta i och ta del av ett kulturliv av både bredd och spets.
 - Att alla ska vara delaktiga i kulturlivet innebär att skapa ett inkluderande och tillgängligt kulturliv för alla invånare, oavsett ålder, socioekonomisk status eller geografisk plats. Region Jönköpings län ska arbeta för att alla invånare i Jönköpings län ska ha likvärdig rätt att konsumera och skapa kultur, samt bidra till kulturlivet. Genom att eliminera barriärer och diskriminering som hindrar vissa invånare från att delta i kulturlivet, skapas lika möjligheter för alla.
- Konst och kultur ska vara tillgänglig i, och en angelägenhet för, hela länet.
 - Tillgänglighet inom kulturområdet innebär att göra kulturaktiviteter, arrangemang och institutioner tillgängliga för alla invånare, oavsett var man bor. Det handlar om att skapa en stark kulturell infrastruktur i hela länet, både i stads- och landsbygdsområden. För att göra detta möjligt ska Region Jönköpings län främja närheten till ett relevant kulturliv för alla invånare, skapa ett brett engagemang för kulturfrågor, samt göra kulturen angelägen för fler aktörer som kan bidra till ett utvecklat kulturliv,
- Konstnärer och kulturaktörer i länet ska ges förutsättningar att utvecklas, verka och påverka.
 - Konstnärer och deras arbete utgör grunden för kulturens utveckling och utan dem skulle inget kulturliv existera. En plats där konstnärer och kulturaktörer kan etablera sig och utvecklas är en förutsättning för länets kulturella infrastruktur och för invånarna att få ta del av kultur. Konstnärer ska ses som en viktig del i samhällsutveckling då de ofta ifrågasätter normer, utforskar identiteter och berättar om både samtid och historia. Region Jönköpings län ska därför aktivt arbeta med att stödja konstnärer och den fortsatta utvecklingen av konstformerna.
- Kulturen ska integreras som en central kraft i samhällsutvecklingen.
 - Att positionera kulturen som en central del i den regionala samhällsutvecklingen skapar värden som sträcker sig långt bortom kulturpolitiken och gynnar invånarna i hela länet. Genom att Region Jönköpings län aktivt arbetar för att integrera kulturen i det regionala utvecklingsarbetet, stärks områden som demokrati, folkhälsa, näringsliv och besöksnäring, liksom förutsättningarna för ett hållbart kulturliv.

Samverkan och dialog

Samverkan mellan kommun, region, stat och civilsamhälle är avgörande för att skapa ett hållbart och inkluderande kulturliv. Genom samverkan och samarbeten kan resurser och kompetens samordnas och gemensamt säkerställa ett brett kulturutbud. Det fria kulturlivet spelar en viktig roll i att främja mångfald, kreativitet och innovation, vilket berikar den regionala och nationella kulturpolitiken.

Genom tvärssektoriell samverkan, när kulturen samspekar med andra områden som utbildning, hälsa och näringsliv, tas samhällsutmaningar an på nya sätt. En stark samverkan gör det möjligt att skapa långsiktiga insatser som stärker både den kulturella och samhälleliga utvecklingen.

En annan förutsättning för att stärka utvecklingen av kulturen i länet är dialog. Genom dialog skapas möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till relevanta insatser som är förankrade bland kulturens aktörer. Dialog ska ske kontinuerligt med civilsamhället samt lokala, regionala, nationella och internationella parter.

Flernivåsamverkan

En av Region Jönköpings läns uppgifter är att genom flernivåsamverkan bidra till ett tillgängligt kulturliv med stark infrastruktur. Flernivåsamverkan innebär att olika aktörer, såsom kommun, region, stat, EU och civilsamhälle, samverkar för att uppnå ett relevant och varierat kulturutbud.

Den regionala nivån lämpar sig väl för att samordna parter för att främja samverkan. Region Jönköpings län intar därmed en roll att samordna och utveckla flernivåsamverkan inom kulturområdet. Ett brett engagemang, av både offentlig sektor och civilsamhälle, bidrar till att kulturen får ett förankrat stöd bland invånare och beslutsfattare. Gemensamma insatser skapar en större hållbarhet i kulturlivet och en helhet som gynnar länets invånare.

Samverkan med civilsamhället

Samverkan mellan Region Jönköpings län och civilsamhället ska bidra till en långsiktig utveckling och främja mötesplatser för kultur, kulturproduktion och nya kulturprojekt. Samråd med civilsamhället är en förutsättning för ett samtida och tillgängligt kulturliv. Civilsamhället är också de som många gånger utgör mötesplatser för kultur som främjar social sammanhållning och livskvalitet. Det skapar möjligheter för en större mångfald av kulturella upplevelser som kommer invånarna närmare.

Region Jönköpings län ska möjliggöra samverkan med och mellan länets fria kulturliv. Detta skapar förutsättningar för det fria kulturlivet att verka och leda till konstnärlig utveckling. Genom att det fria kulturlivet speglar vår samtid och bidrar till nya perspektiv skapas en angelägen utveckling av kulturen, och behöver därmed vara en självklar del av länets kulturliv.

Länets kulturliv ska ges möjligheter att gemensamt utforska nya initiativ inom ramen för de kulturpolitiska prioriteringarna. En del av detta är att Region Jönköpings län uppmuntrar och samordnar initiativ till dialog från länets kulturaktörer. Region Jönköpings län bjuder också

årligen in till dialoger med länets kulturliv där samverkan mellan Region Jönköpings län och länets kulturliv, och mellan kulturlivets olika aktörer, ska främjas. Arenor för ökad samverkan kan med fördel stärkas för att skapa en gemensam kraft, inte minst för mindre aktörer.

Samverkan med länets kommuner

Kommunerna står för den största delen av kulturens resurser i länet och har det kulturpolitiska ansvaret för huvuddelen av den offentligt finansierade kulturverksamheten i länet. I kommunerna möter invånarna kulturen i sin vardag. Varje kommun beslutar om sina egna ambitionsnivåer och sina kulturpolitiska inriktningar.

Jönköpings län har 13 kommuner som organiserar sin kulturpolitik på olika sätt. De flesta kommunerna är relativt små befolkningsmässigt och har därmed också begränsade resurser för att bedriva det kulturpolitiska utvecklingsarbetet. Kommunernas politiska organisation skiljer sig åt och i flertalet kommuner behandlas kulturpolitiska frågor i samma nämnder som fritids- och utbildningspolitiska frågor.

Region Jönköpings län och kommunerna verkar tillsammans för ett närmare samarbete såväl mellan kommunerna som mellan kommunerna och Region Jönköpings län. Genom att bedriva gemensamt utvecklingsarbete med utgångspunkt i parternas kulturpolitiska prioriteringar används kommunala, regionala och statliga resurser mer effektivt och parternas olika styrkor tas tillvara.

Genom kulturchefsnätverk och bibliotekschefsnätverk sker samverkan mellan kommunerna och regionen för att gemensamt flytta fram kulturens position i länet. Den politiska nivån i Region Jönköpings län kommer också att bjuda in till dialogmöten med politiska företrädare för kommunerna. Dialog kan mynna ut i utvecklingsprocesser, konkreta satsningar och projekt. För innevarande kulturplansperiod prioriterar kulturchefsnätverket särskilt spelkultur, kulturarv, arrangörskap och publikutveckling samt bibliotekssamverkan. I Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026–2029 framgår fokusområden med grund i relevanta styrdokument samt omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och bibliotekschefsnätverkets prioriteringar.

Interregional samverkan och Regionsamverkan Sydsverige

Genom samordning och samutnyttjande av kompetenser och resurser över regiongränserna ska Region Jönköpings län öka förutsättningarna för att de kulturpolitiska målen uppnås. Region Jönköpings län samverkar interregionalt inom olika projekt, processer och nätverk på politisk nivå, med tjänstepersoner och andra aktörer. Befintliga, framgångsrika samarbeten ska fördjupas och nya initiativ ska utvecklas.

De sex regionerna inom Regionsamverkan Sydsverige (Region Blekinge, Region Halland, Region Jönköpings län, Region Kalmar län, Region Kronoberg och Region Skåne) verkar tillsammans för att utgöra en dynamisk bas för kulturell och regional utveckling. Grunden är det sydsvenska kulturpolitiska positionspapper som regionerna antagit. När Sydsverige samverkar förbättras förutsättningarna för konstnärlig produktion och förnyelse. Samarbete över de administrativa gränserna möjliggör insatser som ingen region hade kunnat genomföra på egen hand. Inom Regionsamverkan Sydsverige finns gemensamma kulturpolitiska

ambitioner för ett flertal konstområden och för att utveckla interregionala samverkansstrukturer. Ett enat Sydsverige skapar ett starkt kulturliv.

Samverkan mellan Region Jönköpings län och staten

Regionernas roll i förhållande till staten när det gäller kultur och kultursamverkan är att samordna den nationella kulturpolitiken med de lokala förutsättningarna i olika delar av landet. Genom den regionala nivån anpassas statens kulturpolitik till de specifika behov och förutsättningar som finns på lokal nivå, och de har ofta en viktig roll i att stödja och samordna kulturella initiativ, främja kulturell mångfald och stärka kulturens tillgänglighet för olika grupper i samhället.

Genom kultursamverkansmodellen arbetar Region Jönköpings län och staten tillsammans för att säkerställa en bred och hållbar utveckling av kulturarvet och nya kulturella uttryck i Jönköpings län. Region Jönköpings län för årliga samtal med Kulturrådet, och andra ansvariga myndigheter för kulturfrågor, kring utvecklingsområden och utveckling av kultursamverkansmodellen.

Region Jönköpings län ska föra samtal med Länsstyrelsen Jönköpings län i frågor gällande kulturmiljö, kulturarv, gestaltad livsmiljö och frågor som rör nationella minoriteters språk och kulturarv och mänskliga rättigheter med fokus på barnrätt.

Internationella samarbeten

Internationella samarbeten bidrar till att länets invånare i högre utsträckning får tillgång till kultur från hela världen, samtidigt som det stärker möjligheterna för länets kulturaktörer att påverka och synas på den internationella arenan. Region Jönköpings län ska stärka samarbeten med, och utbyta kunskaper och erfarenheter, i internationella nätverk.

Länets kulturliv och kulturaktörer stärks genom EU:s samverkansplattformar och finansieringsmöjligheter där nya samarbeten skapas, vilket utvecklar både det lokala kulturlivet och ökar synligheten för länets kulturaktörer på den internationella arenan. Region Jönköpings län fungerar därmed som en brygga mellan det lokala och det internationella och gör det möjligt för kulturaktörer att ta del av olika EU-program.

Tvärsektoriell samverkan

Tvärsektoriell samverkan leder till ett mer hållbart och utvecklat kulturliv där olika intressen sammanförs för att skapa positiva effekter på både individ- och samhällsnivå. Genom att samordna resurser och kompetens från olika områden kan samverkan skapa nya möjligheter för kulturens utveckling och invånarnas möjlighet att ta del av och skapa kultur.

För att uppnå de regionala kulturpolitiska målen ska Region Jönköpings län arbeta tvärsektoriellt. Denna samverkan ska ge kulturen en drivande roll i samhällsutvecklingen och ge andra samhällssektorer möjligheter att bidra till den kulturella utvecklingen. Som ett exempel behöver näringslivspolitik och kulturpolitik samverka för att främja kulturella och kreativa branscher. Men medan kulturföretag är huvudsak för näringspolitiken är de för kulturpolitiken enbart medel, aldrig mål i sig. Andra viktiga områden där samverkan behöver stärkas är folkhälsa, funktionsrätt, gestaltad livsmiljö, utbildning och kompetensförsörjning

samt besöksnäring, digitalisering och länstrafik. När kunskaper och erfarenheter delas mellan sektorer uppstår utveckling och innovation som annars inte är möjlig.

Genom att tydliggöra roller och anlägga ett tvärsektoriellt helhetsperspektiv kan den regionala utvecklingen stärkas. En tvärsektoriell samverkan, där kulturen ges stort utrymme och involveras i processerna, främjar ett mångfacetterat, inkluderande samhälle där Jönköpings läns unika tillgångar kommer till sin rätt.

Prioriterade utvecklingsområden

I arbetet med att uppnå kulturpolitikens nationella och regionala mål prioriterar Region Jönköpings län ett antal utvecklingsområden som är övergripande och samspelar med varandra. Utvecklingsområdena ska under planperioden utforskas, utvecklas och stärkas genom samverkan och samråd mellan berörda aktörer.

Kulturlivets infrastruktur

Ett levande kulturliv förutsätter en kulturell infrastruktur med flera sammanhängande delar, som ändamålsenliga och tillgängliga lokaler, fort- och utbildningsmöjligheter, mötesplatser, kontakter med omvärlden, ekonomiska resurser, goda kommunikationer och en förtroendefull samverkan mellan berörda parter: fria kulturlivet, civilsamhället, region, kommunala förvaltningar, politik och näringsliv.

Den kulturella infrastrukturen är dynamisk och har ett dubbelt fokus. Det ena är att människorna som lever och verkar i Jönköpings län ska ges möjlighet att ta del av och växa med den livskraft som konsten och kulturen erbjuder. För detta krävs ett starkt arrangörsled, eftersom detta fungerar som en länk mellan kulturskapare och publik och möjliggör genomförandet av kulturella arrangemang och projekt. Det andra är att främja en kulturell infrastruktur som möjliggör för länets yrkesverksamma kulturskapare att utöva sin konst och därigenom skapa tillgång till denna livskraft. För att Jönköpings län ska bli en plats där kulturskapare kan verka och bo behöver deras villkor stärkas genom utveckling av arbetsmöjligheter, kompetensutveckling och främjande av produktionsvillkor. Genom att verka för utbildningsmöjligheter, både permanenta och tillfälliga, stärks hela länets kulturliv.

Genom digitaliseringen har tillgången till kulturella uttryck breddats och människor kan nu nå kulturyttringar som tidigare varit begränsade geografiskt. Dessutom har digitaliseringen möjliggjort innovativa sätt att skapa och dela kultur. Genom att utnyttja digitaliseringens potential kan fler invånare ges möjlighet att både ta del av och bidra till ett brett kulturliv. Samtidigt innebär den digitala utvecklingen nya utmaningar, särskilt när det gäller konstnärers villkor och upphovsrätt.

Den kulturella infrastrukturen ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- främjar utvecklingen av kulturella mötesplatser i hela länet
- främjar kulturskapares villkor
- främjar utveckling av residens och produktionsplattformar
- arbetar för fler konstnärliga utbildningar i länet och stärker dialogen med centrala utbildningar
- främjar arrangörskap och publikutveckling i hela länet
- tar tillvara på civilsamhällets engagemang för att öka kulturens närvaro i hela länet

- tar tillvara på digitaliseringens möjligheter
- främjar kunskap om hur digitaliseringen påverkar konstnärers villkor.

Barns och ungas rätt till kultur

Alla barn och unga har rätt till kultur och ska ha likvärdiga möjligheter att utveckla sina intressen och talanger. Barn och unga har kunskaper, erfarenheter och perspektiv som inte vuxna har och ska därför ses och behandlas med respekt och som en resurs. Med stöd i FN:s konvention om barnets rättigheter har barn och unga enligt lag rätt att till fullo delta i konst- och kulturlivet. Det innebär att de behöver ges förutsättningar att vara delaktiga i och bidra till kulturlivet genom sitt eget skapande, och att kulturaktiviteter behöver vara tillgängliga för alla barn oavsett funktionsförmåga eller var i länet man bor.

Barn och unga ska ges möjlighet att möta professionella kulturskapare som återspeglar hela befolkningen, samt själva prova på olika kreativa uttryck både på fritiden och i skolan. Kulturrätten verkar för kultur i skolan och alla barns rätt till kultur, både genom ekonomiskt stöd och kunskapsbyggande insatser. Länets kulturskolor bidrar till att lägga grunden för ett kulturellt skapande hos barn och unga. En tillgänglig kulturskola skapar meningsfull sysselsättning för länets barn och unga och övar framtida kulturskapare. För att kunna fullgöra sitt viktiga uppdrag bör kulturskolornas utbud breddas över hela länet, samt ges möjlighet att utvecklas utifrån ungas egna perspektiv.

För att skapa relevanta kulturupplevelser behöver ungas delaktighet och inflytande över kulturlivet stärkas. Ett sätt att möjliggöra detta är att skapa plattformar där ungas röster kan höras. Kunskapsbyggande insatser för beslutsfattare och vuxna som möter barn och unga är viktigt för att skapa hållbara strukturer för detta.

Unga och unga vuxna ska introduceras för möjligheten att utbilda sig och arbeta med kultur på en professionell nivå, både som konstnärliga utövare och inom arrangörsledet. Insatser som KulturCrew som stärker ungas arrangörskap och feriepraktik inom kultur är viktiga för att visa unga de möjligheter som finns.

Barns och ungas rätt till kultur ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- utvecklar hållbara strukturer för ungas delaktighet och inflytande genom riktade insatser och kunskapsbyggande arbete
- ökar kunskapen om ungas kulturintressen och kulturvanor
- skapar möjligheter för unga att ta del av professionell kultur i skolan och på fritiden
- möjliggör för unga kulturskapare att gå från amatör till yrkesutövare
- verkar för ett breddat utbud och deltagande i länets kulturskolor.

Breddat deltagande

Kulturlivet i Jönköpings län ska vara tillgängligt för alla att delta i, bidra till och ta del av. Tillgängligheten till kultur ska i Jönköpings län inte hindras av kön, könsöverskridande identitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller politisk övertygelse. Att uttrycka sig genom

musik, dans och konst kan vara en genväg till mänskliga möten. När vi delar med oss av det som berör oss på djupet skapas gemenskap och förståelse.

För att fler ska känna sig representerade och engagerade är det viktigt att kulturlivet speglar mångfalden i samhället. Det kan handla om att lyfta fram olika konstformer, traditioner, berättelser och perspektiv. Genom ett varierat och inkluderande kulturliv, med hänsyn till representation och mångfald, kan fler invånare känna att kulturen är relevant för just dem och deras erfarenheter.

Människors möjlighet att delta i och ta del av kultur ska inte begränsas av eventuella hinder, varken fysiska eller sociala. Det kan handla om att anpassa lokaler för personer med funktionsnedsättningar, erbjuda material på olika språk, samt att arbeta för att göra kulturarrangemang tillgängliga för personer med olika bakgrunder, åldrar och förutsättningar.

Region Jönköpings län ska bidra till att sprida kunskap om inkluderande arbetssätt och metoder och se till att fler utövare, upphovspersoner och konstnärliga ledare med funktionsnedsättning kan berika svenskt och internationellt kulturliv. Konsten utvecklas genom ökad inkludering. ShareMusic & Performing Arts och Freja Musikteater vid Smålands Musik och Teater är viktiga verksamheter i arbetet för att skapa en bred och tillgänglig scen.

Länets kulturliv breddas och stärks av kulturskapare med olika bakgrund och traditioner. Konsten och kulturen berikas och utmanas av att synliggöra och skapa samarbeten med konstnärer från olika delar av världen, samtidigt som det ger möjlighet till kulturupplevelser med en mångfald av perspektiv, uttrycksformer och erfarenheter som speglar hela samhället.

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Minoritetslagstiftningen anger ett antal rättigheter för dem som tillhör en nationell minoritet. De viktigaste rättigheterna är delaktighet, möjligheten att få använda sitt språk och rätten till kultur. Region Jönköpings län har mål och riktlinjer för arbetet med minoritetspolitiken, där möjligheten till att behålla och utveckla sin kultur och sitt språk är en viktig del. Region Jönköpings län är finskt förvaltningsområde.

Breddat deltagande i kulturlivet ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- bidrar till ökad kompetens inom tillgänglighets- och likabehandlingsfrågor
- främjar representation och mångfald i kulturlivet
- synliggör och främjar nationella minoriteters kultur, kulturarv och språk.

Kulturens roll för ett hållbart samhälle

Konst och kultur bidrar till samhällets välmående, främjar medvetenhet och engagemang kring samhällsfrågor. Genom kulturen skapas möten mellan människor, som bidrar till social sammanhållning och ömsesidig förståelse. Kultur fungerar därmed inte bara som en källa till kreativitet och uttryck, utan även som en kraft för fredliga, jämlika och inkluderande samhällen. Ett kulturliv med tillgång till mötesplatser för kunskap, kulturupplevelser och skapande stärker individers möjligheter till delaktighet och engagemang i det demokratiska livet. En stark och oberoende kultursektor är avgörande för att bygga och upprätthålla en hållbar demokrati.

Konst och kultur spelar en viktig roll för människors välbefinnande och hälsa. Deltagande inom aktiviteter som dans, slöjd, konst, litteratur och musik bidrar till stärkt självkänsla och förebygger ohälsa. Kulturupplevelser ger människor en känsla av sammanhang, kan förbättra livskvaliteten och främjar därmed en god folkhälsa i samhället.

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling är en viktig utgångspunkt för Region Jönköpings läns arbete med social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Visionen om ett i alla avseenden hållbart samhälle ska genomlysas länets kulturliv. Kulturen och dess olika uttryck ska ges förutsättningar som skapar hållbara system i samhället och samhällsplaneringen.

Kulturens roll för ett hållbart samhälle ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- verkar för att länets kulturliv bidrar till ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle
- främjar mötesplatser för samtal om yttrandefrihet, demokrati och mänskliga rättigheter
- utvecklar strukturer för arbete med kultur och hälsa som fokuserar på upplevelse, eget skapande och kunskapsutbyte.

Samverkan och samarbeten

Kulturpolitiken står inför komplexa utmaningar som kräver en tillitsfull samverkan där olika roller och funktioner samspelar för att nå kulturpolitiska mål. Samverkan är en ständig utvecklingsprocess som stärks genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte, tydliggörande av roller och ansvarsfördelning samt en ökad medvetenhet om kulturpolitikens innehåll och betydelse. Samverkan och samarbeten skapar förutsättningar för kulturen att nå fler målgrupper, att vara innovativ och nyskapande samt stärkas över tid. Genom att samla resurser och kompetens, både lokalt, internationellt och tvärsektoriellt, skapas mer hållbara strukturer i länet och invånarna erbjuds ett mer varierat kulturliv.

För kommuner och regioner är samarbeten viktiga för att kunna erbjuda invånarna ett brett och varierat kulturutbud. Kommuner har ofta ett ansvar för att främja kultur på lokal nivå, medan regioner kan ha ett bredare ansvar för regional kulturpolitik och stödja kulturella satsningar som påverkar utvecklingen av kulturen, inte minst för yrkesverksamma kulturaktörer.

Genom Regionsamverkan Sydsverige tas respektive regions styrkor tillvara och hållbara strukturer skapas för att främja en likvärdig tillgång till kultur för invånare och besökare i Sydsverige. För de olika konstområden har denna samverkan en stor betydelse, inte minst för de områden med svag infrastruktur, där fler kan göra mer tillsammans.

En viktig aspekt i EU:s kulturpolitik är att ta tillvara kulturens och den kulturella mångfaldens kraft att främja social sammanhållning och välfärd, men också att stärka den kreativa branschen. För att integrera det lokala kulturlivet med det internationella stödjer Region Jönköpings län kulturaktörer med att identifiera möjligheter att söka EU-bidrag som kan finansiera olika kulturella projekt och initiativ. Genom samarbeten på både regional och internationell nivå, kan kulturområdet utvecklas på ett sätt som bidrar till både lokal och europeisk tillväxt.

Kultur är en central drivkraft för samhällsutveckling och ska integreras i flera sektorer för att skapa hållbar och inkluderande tillväxt. Många aktörer är inblandade; Länsstyrelsen för kulturarv och kulturmiljö, universitet och högskola för innovation och forskning och länets näringsliv och Tillväxtverket för kulturella och kreativa branscher. Genom att bygga broar mellan olika sektorer och kulturaktörer skapas synergier som gynnar kulturutvecklingen och kulturaktörerna i länet.

Samverkan och samarbeten ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- skapar mötesplatser där kunskapsdelning och innovation kan uppstå
- utvecklar samarbetet inom Regionsamverkan Sydsverige
- stärker nätverk på europeisk nivå för att främja kulturens tillväxt lokalt och internationellt
- initiera dialog mellan kulturens aktörer och ansvariga för näringsliv, folkhälsa, funktionsrätt, samhällsplanering, utbildning och kompetensförsörjning samt besöksnäring.

Konst- och kulturområden

Region Jönköpings län har identifierat möjligheter och utmaningar som omfattar utvecklingsarbete inom ett antal konst- och kulturområden. Några av dem är definierade i den statliga förordning (2010:2012) som reglerar kultursamverkansmodellen. Andra områden är definierade av Region Jönköpings län i dialog med företrädare för kommunerna, det fria professionella och ideella kulturlivet samt civilsamhället. Utvecklingsambitionerna inom de olika konst- och kulturområdena styrs av de kulturpolitiska målen och prioriterade utvecklingsområdena. Parter inom kultursamverkansmodellen har ett gemensamt ansvar att arbeta för att stärka det konstområde man verkar inom. För att nå utveckling krävs också samverkan med och mellan en rad andra aktörer, som civilsamhälle, professionella kulturlivet, region och kommun.

Å ena sidan är det viktigt att understryka att samtliga områden är dynamiska och i ständig utveckling, inget konst- och kulturområde är statiskt och en gång för alla givet. Å andra sidan bör det betonas att det inte finns några fasta gränser mellan de konstarter och kulturformer som nedan presenteras – tvärtom. Att överskrida gränser och skapa nya hybrider är konstens och kulturens sätt att fungera.

Enskilda arkiv

Arkiv är en del av samhällets kulturhistoriska minne och en kontinuerlig beskrivning och reflektion över samhället förr och nu. Arkiv belyser folkviljans betydelse och funktion i samhällsutvecklingen: hur människor i förening på ett organiserat sätt erövrar, försvarar och utvidgar demokratin. För att kunna göra detta krävs öppna och tillgängliga arkiv.

Enskilda arkivinstitutioners möjligheter att samspela med och vara relevanta för föreningar, företag, nätverk och grupper som inte är organiserade på traditionella sätt, behöver förstärkas. Samordningen mellan olika kunskapsbärare inom arkivområdet i Jönköpings län ska fördjupas. Arkiv Jönköpings län är en arkivorganisation som, tillsammans med Jönköpings läns museum, utgör en resurs för att främja arkivfrågor i hela länet. I kombination med regionens planerade arkivhus i Nässjö får Jönköpings län en välbehövlig förstärkning på arkivområdet när det kommer till möjligheter att samverka kring arkivfrågor, men också för att hantera de växande arkivbestånden i praktiken. Arkiv Jönköpings län utforskar också möjligheten att ta ett utökat ansvar för företagens arkiv i Jönköpings län.

Den tekniska utvecklingen påverkar både insamlandet av information och tillgängliggörandet av insamlat material. Vägen mot e-arkiv och digital långtidslagring är ett område där stor nytta kan dras av kunskapsutbyte och övrig samverkan på nationell nivå. Varken digitalisering eller e-arkiv kan ersätta fysiska arkiv, men innebär fler informationsbärande medier och en ökad tillgänglighet. För tillförlitligheten är det viktigt att insamling, urval, gallring och utställningsproduktion utförs av professionella yrkesutövare.

Området stärks genom att:

- främja samordningen mellan kunskapsbärare inom arkivområdet
- öka allmänhetens tillgänglighet till enskilda arkiv
- samordna kunskap kring den digitala infrastrukturen för föreningsarkiven
- utveckla möjligheten till företagsarkiv.

Bibliotek

Biblioteksverksamheten i det allmänna biblioteksväsendet regleras i bibliotekslagen (SFS 2013:801). Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och lagen visar också en gemensam riktning med särskilt prioriterade grupper.

Folkbibliotek finns i alla länets kommuner och är i sitt lokala sammanhang centrala arenor för det demokratiska samhällets utveckling. De utgör också en betydelsefull infrastruktur för kultur.

Med syftet att länets invånare ska erbjudas en relevant och jämlik biblioteksverksamhet av hög kvalitet, ansvarar Biblioteksutveckling Region Jönköpings län för uppdraget att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Biblioteksutveckling är en del av kultursamverkansmodellen och ingår i sektionen för kulturutveckling inom Regional utveckling. Region Jönköpings län ansvarar också för Sjukhusbiblioteken som är en del av Futurum, med uppdrag att stödja kunskapsbaserad och hälsofrämjande vård. Skolbibliotekens verksamhet ska bidra till att främja läsning och medie- och informationskunnighet, bidra till goda studieresultat och även verka för kultur, litteratur och bildning.

Regioner och kommuner ska enligt lagen anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet, samt följa upp hur de antagna biblioteksplanerna har utformats och

används. I Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026–2029 tydliggörs Biblioteksutvecklings Sjukhusbibliotekens och Skolbibliotekens uppdrag, ansvarsområden och kompetens. Planens syfte är också att vara ett stöd för prioritering och planering av utvecklingsinsatser. Till grund för planen ligger utöver bibliotekslagen en omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och dialog med berörda målgrupper, såsom bibliotekscheferna vid länets folkbibliotek.

Region Jönköpings län arbetar med de utmaningar och behov som identifierats och formuleras i biblioteksplanens fokusområden: biblioteken i samhället, digital kompetens och digital delaktighet, läsfrämjande, berättelser och bildning, kunskapsbaserad vård och hälsofrämjande vård.

Området stärks genom att:

- möjliggöra utveckling av folkbibliotekens verksamhet för likvärdig tillgång utifrån användarnas behov
- stödja folkbiblioteken som aktörer i den digitala samhällsutvecklingen för att medverka till att skapa förutsättningar för invånarna att bli digitalt delaktiga
- bidra till folkbibliotekens uppdrag att främja språkutveckling och stimulera till läsning, vilket skapar förutsättningar för invånarna att aktivt delta i ett demokratiskt samhälle
- ge vårdpersonal i Region Jönköpings län förutsättningar att följa kunskapsutvecklingen och stärka sin kompetens i evidensbaserad vård
- bidra till ökat välmående för patienter, närstående och vårdpersonal genom ett biblioterapeutiskt förhållningssätt, samt genom kunskapsförmedling främja ökad hälsolitteracitet
- skolbiblioteken främjar och stödjer läsning och medie- och informationskunnighet hos elever och deltagare

Museer, kulturarv och kulturmiljö

Kulturarv avser såväl materiella som immateriella uttryck, som traditioner, språk, konstnärliga verk, hantverksskunnande, arkiv- och föremålssamlingar, historiska lämningar samt kulturmiljöer och kulturlandskap. Kulturarv är inte statiskt utan något som människor enskilt eller i grupp ständigt skapar, omformulerar, förändrar, förstärker och försvagar över tid. Begreppet kulturarv ska tolkas i sin fulla bredd och vara en angelägenhet för fler konst- och bildningsområden. Museisektorns roll som kunskaps- och demokratiutvecklande verksamhetsområde är i förändring. Samhällsuppdraget har breddats och en stödjande museilag har stiftats.

I ett samhälle som befinner sig i snabb strukturell omvandling är museernas bevarandeuppgift en utmaning och en nödvändighet. Minnesinstitutionernas uppdrag är att ge människor möjligheter att förstå och ta ansvar för kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser. Kulturmiljön bidrar till invånarnas trivsel och till regionens profilering. Kommunerna och den kommunala samhällsplaneringen har stor betydelse för att utveckla och tillvarata kulturmiljövärden i länet. Det är strategiskt viktigt att Region Jönköpings län samordnar kulturarvssektorn på kulturmiljöområdet med utgångspunkt i de nationella målen, utvecklingsarbetet på nationell nivå och landskapskonventionens intentioner.

Samverkan mellan kulturarvsaktörerna i kulturmiljöfrågor ska främjas med särskilt fokus på individernas behov av identitetsskapande och känsla av samhörighet. Civilsamhället, i form av exempelvis hembygdsrörelsen, lämnar viktiga bidrag till kulturarvssektorn.

För att skapa förutsättningar för museiverksamheter som främjar god livsmiljö och hälsa, långsiktighet och innovationskraft, behövs gränsöverskridande samverkan. Nationella och internationella samarbeten inom EU:s ramverk behöver utvecklas systematiskt.

Konstnärliga uttrycksmedel och upplevelser bidrar positivt till barns och ungas utveckling till självständiga och kritiskt tänkande individer, och ger även insikter om demokratiska värden. Kulturarvsaktörerna ska tillse att barn och unga, oavsett förutsättningar, kan ta del av kulturarvets mångfald. Jönköpings läns museum är en viktig aktör inom detta arbete och möjliggör eget skapande, delaktighet och inflytande.

Kulturarvssektorn arbetar med digital delaktighet och lärande genom digitala miljöer. Genom sina arkiv och samlingar kan kulturarvsaktörerna öka kunskapen om och intresset för kulturarv och historiebruk samt uppmuntra till källkritiska diskussioner kring kulturarv som identitetsskapande faktor i ett mångkulturellt samhälle.

Området stärks genom att:

- samarbeta med skolan i pedagogiska projekt
- främja tvärssektoriellt arbete för att nå och angå nya målgrupper
- främja fortsatt digitalisering för tillgänglighet, delaktighet och lärande
- stärka samspelet inom kulturmiljöarbetet
- främja samlingstillväxt för materiellt och immateriellt kulturarv.

Rätten till det fria ordet

Kulturen är en grundpelare för yttrandefrihet och demokrati eftersom den möjliggör ett fritt uttryck för idéer, åsikter och identiteter. Demokratins värderingar om öppenhet och mångfald stärks genom en mångfald av kulturuttryck och rätten till det fria ordet. Interkulturella och gränsöverskridande möten bidrar till att motverka diskriminering, att skapa social sammanhållning samt ett mer jämlikt och inkluderande samhälle.

Genom medlemskap i ICORN (International Cities of Refuge Network) står Region Jönköpings län upp för yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Som fristadsregion ges en förföljd konstnär, som inte kan verka fritt i sitt yrke i hemlandet, möjlighet att skapa och samtidigt berika sitt eget konstnärskap och länets kulturliv. Värdskapet bidrar samtidigt till internationalisering av det lokala kulturlivet. Region Jönköpings län ska verka för att fristadsprogrammet utgör en del inte bara i större kommuner utan även i de mindre kommunerna genom att samordna och öka kompetens om att vara fristadsregion.

Området stärks genom att:

- främja interkulturella möten och samverkan vid befintliga mötesplatser
- uppmärksamma rätten till det fria ordet och verka för yttrandefrihet
- öka kunskapen om fristadsprogrammet i hela länet
- bidra med stöd i form av kompetens, samordning och ekonomi till kommuner som blir medlemmar i ICORN.

Folkbildning

Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för att gagna personlig utveckling och delaktighet i samhället. Folkbildningen syftar till att stärka och utveckla demokratin och bygger på idén om ett livslångt lärande samt frivilligt och aktivt medskapande. Den skapar förutsättningar för människor att påverka sin livssituation och delta i samhällsutvecklingen genom att jämna ut utbildningsklyftor.

Folkbildningen för kulturen nära invånarna och når ett stort antal människor från många olika samhällsgrupper. Genom att fungera som arbetsgivare åt kulturarbetare, möjliggöra utbildning inom kulturområdet och bidra till möten mellan professionella och icke professionella utgör folkbildningen en viktig del av länets kulturella infrastruktur.

Folkhögskolan är en egen utbildningsform med ett omfattande utbud av korta och långa kurser där utgångspunkten är människors behov och vilja att lära. Studierna är individanpassade och når bland andra ungdomar med korta eller oavslutade studier. Flera folkhögskolor i Jönköpings län har kulturprofil och utgör en självklar del i den kulturella infrastrukturen, både som mötesplatser och arenor för kultur i lokalsamhället. Folkhögskolorna erbjuder utbildningar som förberedelse för högre studier inom det konstnärliga området och har en stor betydelse som utbildningsaktörer för det professionella kulturlivet.

De studieförbund som finns i Jönköpings län har god geografisk spridning. De genomför studiecirklar och kulturarrangemang som bidrar till att skapa ett varierat kulturliv för invånarna i länet. Studieförbunden bidrar till landsbygdsutveckling och fungerar som aktiva noder i ett litet samhälle, inte bara genom de aktiviteter som är synliga, utan även för en bredare social sammanhållning. Med sin unika organisationsform, demokratiska utgångspunkt och närhet till invånarna har studieförbunden till sin fördel att snabbt kunna möta samhällsförändringar, och även efterfrågan på nya kulturuttryck. Region Jönköpings län ska tillsammans med studieförbunden öka möjligheter att möta invånarnas behov av kulturupplevelser, folkbildning och eget skapande. Studieförbunden är en resurs för ungas och unga vuxnas kulturutövande och genom ökad samverkan kan detta område stärkas och utvecklas.

Området stärks genom att:

- främja folkbildningsaktörernas roll i kultur- och samhällsutvecklingen, med fokus på demokrati och yttrandefrihetsfrågor
- främja folkhögskolornas betydelse som utbildningsaktörer för det professionella kulturlivet
- främja förutsättningarna för studieförbunden att samarbeta med övrigt kulturliv
- främja studieförbundens arbete med ungas delaktighet, inflytande, inkludering och eget skapande
- främja relationen mellan Region Jönköpings län och länets studieförbund med syfte att öka delaktigheten i kulturlivet.

Hemslöjd

Hemslöjd är idag mer varierat och betydelsefullt än tidigare, med flera aktörer som bidrar till att utveckla och bredda området. Det innefattar både skapandet av fysiska föremål kopplade till identitet, kreativitet och livsstil, samt möjligheten att påverka vardagen, både praktiskt och värderingsmässigt. Hemslöjd har med tiden, liksom konsthantverk och konst, fått mindre skarpa gränser och en utvidgad tolkning av vad begreppet kan inrymma.

Hemslöjd är påtagligt och värdebärande, på en gång materiell och immateriell kultur, och innefattar ett brett omfång från pyssel till konst, livsstilsfrågor och politiskt engagemang. Hemslöjd kan vara en avgörande faktor för upplevd hälsa och livskvalitet. Digitaliseringen ger förutsättningar för nya sätt att skapa, nya mötesplatser, uttryck och nya samarbeten när det lokala knyts ihop med det globala. Hemslöjd kan vara samhällsutveckling i praktiken med kultur, näring och hållbarhet i fokus.

Region Jönköpings län ska stärka förnyelsen och utvecklingen av hemslöjden ur ett kultur-, närings- och hållbarhetsperspektiv. Verksamheten ska även ta tillvara och utveckla hemslöjdens kunskaper, formspråk, traditioner och kvaliteter, samt belysa hemslöjdens värden för individ och samhälle.

Området stärks genom att:

- främja intresset för och tillgången till hemslöjd
- skapa mötesplatser och produktionsplattformar för slöjdare
- låta hemslöjd bidra till individens och samhällets utveckling
- utvidga möjligheterna för hemslöjden att vara en kunskapsbärare för hållbar utveckling.

Bild, form och gestaltad livsmiljö

Region Jönköpings län arbetar med att utveckla förutsättningarna för bild, form och gestaltad livsmiljö i Jönköpings län. Genom att möjliggöra konstupplevelser för länets invånare, främja eget skapande och skapa förutsättningar för bild- och formkonstnärer och designers att bo och verka i länet, bidrar området till länets utveckling.

Till länets fördelar hör en gynnsam geografisk placering mittemellan landets tre storstadsregioner, vilket ger möjligheten att stärka länet som bild-, form- och designlän. Goda kommunikations-möjligheter och länets många industriföretag attraherar bild- och formkonstnärer som exempelvis arbetar med produktutveckling, skulptur och gestaltningsuppdrag. Ett nav för form och design i Jönköpings län är Vandalorum museum för konst och design, som har i uppdrag att främja intresset för och tillgången till bildkonst, form och design, samt att vara länets konst- och designpedagogiska centrum.

På senare år har samarbetet inom det fria kulturlivet för bild, form och design stärkts. Inom civilsamhället finns nu aktörer som tar ett främjande ansvar och samordnar konstprojekt, både inom länet och interregionalt. Det interregionala samarbetet stärkts även genom Regionsamverkan Sydsveriges insatser riktade mot såväl barn och unga som yrkesverksamma konstnärer. För infrastrukturen inom området bild, form och design är det fria kulturlivet och de offentliga kommunala konsthallarna viktiga aktörer. Länets kulturskolor erbjuder barn och unga möjlighet att skapa och ta del av konst, och fria aktörer har utvecklat barn- och

ungdomsverksamhet med inriktning bild och form. I länet finns konstutbildningar på förberedande nivå. Studieförbund och konstföreningar ger kurser i bildkonst och form inom ramen för sin verksamhet. Även de lokala konstföreningar som är verksamma på många platser i länet är centrala för bild- och formområdet.

För att stärka konstnärers villkor, skapa förutsättningar för utställningsarrangörer och ge möjlighet för allmänheten att möta konstnärer har Region Jönköpings län avsatt medel för medverkansersättning.

Områdets utmaningar i Jönköpings län är att man har få offentliga konstinstitutioner, inget samlande konstmuseum, och länet saknar professionella gallerier, produktionsplattformar samt högre konstnärliga utbildningar. Genom att stärka infrastrukturen för konstområdet, med stöd till befintliga konstinstitutioner, främja mötesplatser, produktionsplattformar, kollektivverkstäder och samarbeten mellan kulturskapare, institutioner och andra aktörer, etableras ett starkare bild- och formområde. Residensprogram inom bild- och formområdet har börjat etableras i länet och fler internationella samarbeten har påbörjats, men fler behöver komma till stånd.

Region Jönköpings län medverkar till att informations- och utbildningsinsatser rörande medverkans- och utställningsavtalet genomförs för institutioner, kommuner och bild- och formkonstnärer.

Samhällsutvecklingen medför nya villkor för hur miljöer bör utformas för att människor ska uppleva stimulans och trivsel. Den gestaltade livsmiljön berör flera politikområden och fordrar en medvetenhet om arkitektur-, form- och designfrågornas betydelse inom en rad samhällssektorer. Region Jönköpings län bidrar till kunskap om gestaltad livsmiljö och kan vara en samlande kraft för länets aktörer inom området.

Region Jönköpings län avsätter medel för konstnärlig gestaltning i samband med ny-, om- och tillbyggnad av sina fastigheter. Detta förhållningssätt kan även omfatta konstnärlig medverkan inom ramen för olika byggprocesser. Sedan 2016 arbetar Region Jönköpings län med enprocentsregeln för nya och större ombyggnationer.

Området stärks genom att:

- främja intresset för och tillgången på bildkonst, form och design
- främja mötesplatser och produktionsplattformar för länets bild- och formkonstnärer
- etablera en hållbar struktur för residens inom bild- och formområdet
- öka möjligheten till fortbildning för yrkesverksamma bild- och formkonstnärer
- tillämpa enprocentsregeln vid ny-, om- och tillbyggnad av Region Jönköpings läns fastigheter
- förvalta och tillgängliggöra Region Jönköpings läns konstsamling.

Litteratur

Litteraturen skärper förmågan till kritiskt tänkande, skapar förutsättningar för inlevelse och förståelse för andra människor, utökar ordförrådet, stimulerar fantasin och skänker njutning och glädje – oavsett om du möter den i form av en bok, ljudbok eller på en digital plattform. De nationella målen för litteratur och läsfrämjande slår fast att alla i Sverige ska, oavsett

bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

I Jönköpings län finns många litterära arrangörer, som tillsammans med folk- och skolbiblioteken bjuder in till offentliga samtal kring litteratur. För att säkra ett fritt och demokratiskt samhälle där alla, utifrån sina förutsättningar, kan ta plats och påverka är det viktigt att öka invånarnas medie- och informationskunnighet och stödja den goda litteraturen och journalistiken i en tid präglad av ett ständigt pågående mediebrus, falska nyheter och starka kommersiella intressen. Det är därför viktigt att barn och unga från tidig ålder ges möjlighet att komma i kontakt med litteratur och berättelser. Möjlighet att läsa och att uttrycka sig i skrift ska under uppväxten uppmuntras och övas med hjälp av kulturskola, bibliotek, bildningsförbund och föreningsliv. Alla har en viktig roll att fylla i att utveckla ungas skrivlust och skapa utrymme för ungas berättelser och perspektiv. Region Jönköpings län arbetar med att stärka möjligheten för unga att skriva genom feriepraktik, workshops och nätverk.

Litteraturbranschen (författare, dramatiker, översättare, publicister, förläggare och bokhandlare) utmanas och ges nya möjligheter av den digitala teknikens utveckling och invånarnas ändrade medievanor. I digitaliseringens tidevarv behöver upphovsrätten stärkas och värnas, men också uppdateras utifrån en förändrad produktion, distribution och marknad. Enskilda författare behöver stöd för att navigera i detta förändrade landskap och relationen mellan branschens olika aktörer bör stärkas. Även arenor och samarbeten som synliggör professionella författare, scenkonstnärligt och tvärkonstnärligt, behövs för att stärka författarnas möjligheter och villkor. Exempel på detta kan vara utbudsdagar, novelltävlingar och antologier. Här verkar Region Jönköpings län som plattform, nätverksbyggare och stödfunktion för den regionala litteraturbranschens olika aktörer för att skapa nya möjligheter för litteraturen.

För att synliggöra det arbete som utförs inom litteraturområdet och ge läsarna möjlighet att möta professionellt verksamma författare ska fler digitala och fysiska arenor etableras. En central roll spelar folkbiblioteken i Jönköpings län, som har såväl kompetens och medier som lokaler, men även bokhandlare, litteraturföreningar, litterära sällskap, stiftelser, studieförbund och andra aktörer.

Region Jönköping län arbetar främjande för att stärka litteraturområdet. Det innebär att utveckla litterära mötesplatser och nätverk för Jönköpings läns författare, stärka verksamheter för att öka det litterära professionella utövandet i länet samt främja litterär verksamhet.

Området stärks genom att:

- främja litterär verksamhet för barn och unga
- omvärldsbevaka finansieringsformer och publiceringsformer
- skapa lokala, regionala och internationella nätverk för verksamma inom litteraturområdet
- främja arenor och samarbeten som synliggör professionella författare och ökar möjligheten för den att verka
- främja relationen mellan författare och bibliotek, arrangörer och bokhandel
- verka för att skapa ytterligare möjligheter för författare i regionen att nå ut i Europa.

Film

Region Jönköping län arbetar med filmkunnighet med fokus på barn och unga, filmskapare, filmproduktion samt visning och spridning av film.

Filmens ekosystem i länet växer kraftfullt och har en större betydelse än någonsin. Att e, uppleva och skapa film i olika former ska vara en möjlighet för alla. Film engagerar många yrkesgrupper som är sysselsatta i verksamheter som handlar om produktion, visning och spridning, talangutveckling och pedagogisk verksamhet för barn och unga. Även den ideella sektorn spelar en viktig roll.

Bland barn och unga ökar både användningen och det egna skapandet av film. Filmkunnighet har stor betydelse när det gäller att stärka barns och ungas förmåga att navigera och tolka innehållet i det utbud de exponeras för. Region Jönköpings län ska med medvetna satsningar fortsätta stärka filmkulturell verksamhet för, med och av barn och unga.

Region Jönköpings län satsar på talangutveckling genom fler olika insatser, bland annat det årliga talangutvecklingsprogrammet Gaze som nu är en del av den permanenta regionala filmverksamheten. Det regionala produktionsstödet har lett till att filmproduktionen i länet kommit igång, vilket även stimulerar produktionsbolag inom genrer som spelfilm, dokumentärfilm och animerad film.

Samarbeten sker inom Regionsamverkan Sydsverige och inom Filmregionerna. Nätverk och noder skapas i länet med aktörer som biografer, kulturskolor, studieförbund, festivaler, residens, folkhögskolor och yrkesutbildningar.

Biografen som visningsplats ska stärkas. Genom samverkan med kommuner, bibliotek, föreningsliv, organisationer och näringsliv kan stabila strukturer byggas för att öka tillgängligheten och möjliggöra en större publik vid visningsarrangemang i Jönköpings län.

Region Jönköpings län arbetar för att ge kompetens- och utvecklingsmöjligheter till de aktörer som utgör den regionala infrastrukturen för film. Genom att stödja samarbete mellan dessa aktörer kan Region Jönköpings län bidra med nya insatser och sätt att arbeta. I Jönköpings län finns utbildningsmöjligheter inom film och animation vid länets folkhögskolor samt filmmusikproduktion vid Yrkeshögskolan.

Området stärks genom att:

- främja alla barns och ungas möjlighet att skapa, se och analysera film
- främja konstnärlig utveckling inom film
- utveckla hållbara strukturer för visning och spridning av film
- etablera en regional filmpolitik
- stärka förutsättningarna för större filmproduktioner.

Scenkonst

Scenkonstområdet i Jönköpings län består av institutioner, fria grupper, enskilda kulturskapare och arrangörer inom bland annat teater, dans, musik och samtida cirkus. Här finns också de kommunala kulturskolorna, studieförbund, amatörgrupper och konstnärliga utbildningar på folkhögskole- och yrkeshögskolenivå. Tillsammans bildar dessa ett ekosystem av aktörer som står för ett varierat utbud i hela länet.

Region Jönköpings läns uppdrag är att genom strategiskt stöd, samordning och i dialog med nyckelaktörer arbeta för att stärka scenkonstens ställning i Jönköpings län, och skapa förutsättningar för de scenkonstnärer som verkar inom området. Tre verksamheter inom scenkonstområdet får statsbidrag genom kultursamverkansmodellen; ShareMusic & Performing Arts, Smålands Musik och Teater samt Riksteatern Jönköpings län.

Organisationerna står som garant för långsiktighet och kontinuitet i utbudet, och kan i kraft av sin verksamhets anseende locka scenkonstnärer med nationell och internationell lyskraft till Jönköpings län.

I Jönköpings län finns ett antal fria teatergrupper, verksamma dansare, samt flera musikgrupper och orkestrar, som spelar en viktig roll inom scenkonstområdet. Även aktörer inom samtida cirkus har etablerat sig i länet och blivit en del av scenkonstområdet. En stor del av de scenkonstföreställningar som produceras av det fria kulturlivet riktar sig till den yngre målgruppen.

De lokala riksteaterföreningarna i Jönköpings län och deras regionala organisation, Riksteatern Jönköpings län, är centrala aktörer för att nå ut med scenkonst i hela länet. De bidrar till att ett kvalitativt utbud inom talteater, musikteater, dans och samtida cirkus får chansen att möta en publik i de flesta av länets kommuner, oavsett storlek.

Scenkonstens ställning i Jönköpings län ska utvecklas och stärkas genom att institutionerna ges möjlighet att inom ramen för sina uppdrag bedriva konstnärligt utvecklingsarbete. Villkoren för fria scenkonstaktörer och professionella kulturskapare ska stärkas för att möjliggöra att scenkonst av hög kvalitet når fler invånare i hela Jönköpings län. För att gynna återväxten och inflyttning av professionell yrkeskompetens ska Region Jönköpings län stärka kulturskaparnas villkor. Region Jönköpings läns uppdrag är att genom strategiskt stöd, samordning och i dialog med nyckelaktörer arbeta för att stärka scenkonstens ställning i Jönköpings län och skapa förutsättningar för de scenkonstnärer som verkar inom området. För att bredda området ska Region Jönköpings län verka för ökad internationalisering genom utbyten och samarbeten mellan kulturskapare och mellan aktörer inom scenkonstområdet.

Formerna för dialog och samverkan ska utvecklas mellan institutioner, arrangörer och kommuner kring turnerande scenkonstföreställningar och gästspel. Ett särskilt prioriterat område är att stötta länets tretton kommuner i att med sina olika förutsättningar bidra till konstområdets utveckling och ge sina invånare möjlighet att ta del av professionell scenkonst. Särskilt fokus ska läggas på de unga arrangörerna i länet för att säkra och stärka en långsiktig utveckling av scenkonstområdet.

Inom scenkonstområdet, liksom övriga konstnärliga yrkesområden, saknas utbildningsmöjligheter på högskole- och universitetsnivå i Jönköpings län. För att möta detta bör den konstnärliga utvecklingen inom scenkonstområdet stödjas på andra sätt, som att erbjuda konstnärsresidens och arrangera lokala fortbildningsmöjligheter. Man bör också se över samarbeten med närliggande utbildningsinstitutioner eller digitala plattformar och därigenom skapa tillgång till konstnärlig utbildning och kreativa nätverk. För att främja scenkonsten på lång sikt behöver utbildningskedjan ses över och göras möjlig utifrån de regionala förutsättningar som finns. Genom att knyta samman basutbildning, vidareutbildning och talangutveckling ökar förutsättningarna för nya generationer av konstnärer och kulturutövare att verka i länet.

Området stärks genom att:

- öka möjligheten för fria kulturlivet att producera kultur
- skapa nya spelplatser för scenkonst
- främja barns och ungas möte med scenkonsten och möjlighet till att arrangera scenkonst
- främja samverkan mellan institutionerna, de fria professionella och ideella scenkonstaktörerna och kommunerna
- erbjuda konstnärsresidens och lokala fortbildningsmöjligheter
- stärka arrangörsledet.

Musik

Musiklivet är rikt i Jönköpings län. För det breda musicerandet har såväl studieförbund som föreningsliv och kyrkor spelat en viktig roll för fortbildning, scen och sammanhang.

Jönköpings läns musikliv kännetecknas av föreningar och arrangörer, musikgrupper, körer, orkestrar och yrkesverksamma musiker. På Smålands Musik och Teater återfinns den professionella Sinfoniettan. Den kommunala kulturskolan är stark på musikområdet och utbildningar finns på både folkhögskola och yrkeshögskola.

Runt om i länet finns flera initiativ, både privata scener och lokala aktörer, som med nationell samordning främjar livemusik. En utmaning ligger i bristen på samordning och infrastruktur. För att länets invånare ska få möta livemusik och musiker ska få arbetstillfällen krävs en utveckling av arrangörsledet och möjliga spelplatser, liksom att nyttja de möjligheter digitaliseringen innebär.

För att främja en konstnärlig utveckling inom området arbetar Region Jönköpings län med att ta tillvara på och stödja genreöverskridande projekt och produktioner i nya format. Region Jönköpings län arbetar också främjande för att länets invånare ska få möta livemusik och att musiker ska få arbetstillfällen.

Området stärks genom att:

- skapa nätverk, mötesplatser och förutsättningar för professionella musiker
- främja samarbete mellan bildningsorganisationer, musiker och arrangörer
- stärka arrangörsledet inom musikområdet.

Dans

Dansutvecklingen i länet har stärkts genom samverkan mellan organisationer, institutioner, studieförbund, fria utövare och kommuner. Dansaktörerna i länet ska tillsammans med kommunerna stimulera samverkan och samordning mellan lokala dansaktörer.

I länet finns två större scener för dans och på Smålands Musik och Teater har det de senaste åren producerats egna dansföreställningar. ShareMusic & Performing Arts agerar kunskapsbyggande för att tillgängliggöra dansen för alla. Region Jönköpings län har ett främjande uppdrag som ska stärka danskonsten som konstnärlig uttrycksform och utveckla

dansens infrastruktur i länet. Genom att sprida, vidareutveckla och synliggöra dans för allmänheten, speciellt för barn och ungdomar i Jönköpings län, stärks dansen som konstform.

För att stärka utvecklingen av och tillgängligheten till dans i hela Jönköpings län behöver infrastrukturen utvecklas. Produktionsförhållanden och stödstrukturer för fria koreografer och dansare behöver stärkas för att möjliggöra etablering av yrkesverksamma danskonstnärer. För att öka utbudet av dansproduktioner i hela länet krävs fler dansanpassade spelplatser och arrangörsutveckling. All dans behöver dock inte kravspecifika platser. Det hör till vissa dansformers fördel att den kan utövas på platser där annan kultur inte alltid finns. Dans förekommer dessutom ofta i olika tvärkonstnärliga konstellationer. Kunskap är ett nyckelord för utveckling av området, där arrangörskap är en stor del, samt att öka de lokala och regionala förutsättningarna genom främjandearbete.

Samverkan på nationell nivå är nödvändig för att stärka förutsättningarna inom dansområdet. Genom att samordna turnéläggning, tekniksättning och utbudspresentationer samt tillhandahålla spetskompetens och samordna kompetensutbyte främjas hela området; från yrkesutövande dansare till arrangörer. Residensverksamhet med lokal förankring är också en viktig insats inom främjandearbetet.

Under de senaste åren har ett kunskapsbyggande arbete gjorts inom de estetiska programmen i länet. Pedagogisk fortbildning och möten med högre utbildningar och professionella danskonstnärer har genomförts, med syfte att skapa trygghet till att våga söka till högre konstnärlig utbildning inom dans. Detta har lett till att flera elever från länet har kommit in på högre dansutbildningar, vilket på sikt gynnar tillväxten av dans i länet. Ett ytterligare led i detta är att etablera utbildning på högre nivå i länet i samarbete med nationella utbildningsaktörer.

Området stärks genom att:

- stärka infrastrukturen för danskonsten i hela länet
- främja möjligheter för danskonstnärer att etablera sig i Jönköpings län
- främja kunskaps- och erfarenhetsförmedling inom dansområdet genom nationell samverkan
- främja barn och ungas möte med dansen
- möjliggöra pedagogisk fortbildning.

Teater

Teaterutveckling i länet sker av flera parter såsom institutioner, fria teatergrupper, arrangörer, studieförbund och kommuner. Etablerade teateraktörer förser länet med kvalitativa teaterupplevelser med möjlighet till spridning i hela länet, men också nationellt och internationellt. Smålands Musik och Teater ger en lokalt förankrad professionell kompetens till konstområdet och förser regionen med talteater och musikteater för barn och vuxna. Region Jönköpings län ska verka för att den repertoar som erbjuds ska ha både bredd och spets, samt kunna spela på både stora och mindre scener.

Hela Jönköpings län ska ha möjlighet att uppleva teater och för detta krävs fler spelplatser, konventionella och okonventionella. Spelplatserna och de lokala arrangörerna har en avgörande betydelse för att invånarna i Jönköpings län ska få möjlighet att ta del av

teaterföreställningar. De lokala teaterföreningarna runt om i länet är viktiga aktörer ur ett tillgänglighetsperspektiv.

Förbättrade villkor för att producera teater i Jönköpings län är en viktig del av utvecklingen inom området, liksom utbildning och fortbildning. Etablerade aktörer i länet fungerar som inspiratörer för barn och unga, amatörteaterensembler och mindre etablerade professionella teateraktörer. Ett ökat samspel mellan institution, kommun och det fria kulturlivet främjar teaterområdet i stort.

Region Jönköpings län arbetar främjande för att stärka teaterområdet genom att stärka villkor för att producera teater i Jönköpings län, liksom utbildning, fortbildning och ett ökat samspel mellan institution, kommun och det fria kulturlivet.

Området stärks genom att:

- öka tillgängligheten till teaterupplevelser i hela länet
- skapa plattformar för samspel mellan institution, det fria kulturlivet, arrangörer och kommuner
- främja möjligheten att producera och turnera med professionell teater i Jönköping län
- utveckla fortbildningsmöjligheter och mötesplatser för yrkesverksamma inom teaterområdet.

Samtida cirkus

Samtida cirkus är en konstart under stark utveckling i länet. Fler yrkesutövande cirkuskonstnärer har etablerat sig i länet och scenkonstarrangörer erbjuder invånarna att möta samtida cirkus. En förutsättning för utveckling av området är också de nätverk som byggs upp, både regionalt och nationellt.

Centralt för en fortsatt utveckling av konstarten är att stödja samverkan mellan aktörerna och att stärka förutsättningarna för cirkuskonstnärer att verka i länet. Det handlar om att synliggöra och kunskapsbygga kring området, samt att stärka platser där invånare i alla åldrar kan möta samtida cirkus. För att yrkesverksamma cirkuskonstnärer ska kunna etablera sig i Jönköpings län behöver produktionsmöjligheter och pedagogisk verksamhet stärkas.

Region Jönköpings län främjar samtida cirkus genom att bygga nätverk och stärka samarbeten både regionalt, nationellt och internationellt.

Området stärks genom att:

- främja infrastrukturen för den samtida cirkusen i hela länet
- främja barns och ungas möte med samtida cirkus
- möjliggöra för cirkuskonstnärer att verka både lokalt, nationellt eller internationellt.

Spelkultur

Region Jönköpings län ser spelkultur som en del av kulturområdet, både genom det kreativa skapandet och deltagandet. Spelkultur är ett samlingsnamn för kreativt uttryck och

upplevelser som är kopplade till spel och spelande. Det är en kulturform, eller rättare sagt flera kulturformer, som ingår i hybrider med många olika konstarter. I den ena ändan engagerar den digitala spelutvecklingen skådespelare, musiker, manusförfattare, bildkonstnärer och grafiker. I andra ändan återfinns lajvrörelsen som genom konsthantverk och hemslöjd, scenografi, författande och kostymmakande, återskapar miljöer hämtade från fantasin och historiska miljöer. Någonstans mittemellan skapar bordrollspelare nya världar och fantastiska historier genom ett sagoberättande som knyter an till urgamla myter och legender, medan figurspelarna utforskar beprövade skulpturtekniker i skapandet av sina figurer.

Idag finns nätverk både regionalt och nationellt som samlar området spelkultur. Det finns ett intresse inom offentlig sektor att arbeta för att främja området, främst för barn och unga, men området behöver också stärkas för kreatörer och pedagoger. Region Jönköpings län arbetar med kunskapsbyggande insatser som lyfter spelkulturen och spelkunnighet, främjar det egna skapandet och möjliggör för invånarna att ta del av kulturformen. Men arenor för spel och spelskapande behöver också utvecklas och för detta krävs flera olika aktörer som kulturskola, näringsliv och utbildning.

Med sin blandning av global industri och lokal föreningsverksamhet, tidsslukande eskapism och gränsöverskridande samtidskonst, hypermodern teknik och urgammalt sagoberättande, kräver området ett tvärsektoriellt samarbete.

Området stärks genom att:

- möjliggöra arenor för kunskap och samarbeten
- främja barns och ungas möjlighet till spelskapande
- skapa hållbarhet genom tvärsektoriella relationer.

Kulturpolitisk organisation, roller och uppdrag

Organisation och uppdrag

Region Jönköpings län

Region Jönköpings län har en politisk organisation med regionfullmäktige, regionstyrelse och tre nämnder. Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet ansvarar för kulturpolitiska frågor, samt andra områden som har betydelse för hållbar och långsiktig regionutveckling.

Med utgångspunkt i de kulturpolitiska målen initierar, samordnar och utvärderar Region Jönköpings län insatser för att utveckla kulturen i Jönköpings län. Region Jönköpings läns utvecklingsarbete av kulturen bedrivs av sektionen för kulturutveckling inom Regional utveckling. Sektionen ingår i kultursamverkansmodellen och arbetar för god tillgång till, samt utveckling av, professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, professionell bild- och formverksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslöjd.

Utvecklingsarbetet bedrivs som ett processinriktat arbete tillsammans med kommunerna, civilsamhället och det fria kulturlivet, för att med ett regionalt perspektiv komplettera och stödja kommunala insatser och initiativ från civilsamhället. Region Jönköpings län stödjer även kulturaktörer, institutioner, det fria professionella kulturlivet och folkbildning genom olika bidrag, som verksamhets- och projektbidrag, produktionsbidrag, arrangörsbidrag och stipendier.

Region Jönköpings län arbetar utifrån den kulturpolitiska principen om armlängds avstånd. Vid handläggning av projektansökningar som kräver konstnärliga bedömningar anlitas i möjligaste mån särskilda referens-personer med expertkunskap. Vid politiska beslut om bidrag till kulturverksamheter tillämpas jävsreglerna.

Kultursamverkansmodellen i Jönköpings län

Kultursamverkansmodellens syfte är att föra kulturen närmare invånarna och att ge regionerna en möjlighet att anpassa utveckling av kultur utifrån länets egna förutsättningar. Staten har ett övergripande strategiskt ansvar för den nationella kulturpolitiken, men genom samverkan mellan staten, regionerna, kommunerna och även det civila samhället och de professionella kulturskaparna ökar möjligheten till lokala prioriteringar och närheten till invånarna. De verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen i en region ska tillsammans bidra till en stark kulturell infrastruktur. Verksamheter med stöd från Region Jönköpings län genom kultursamverkansmodellen:

- Arkiv Jönköpings län
- Jönköpings läns museum
- Kulturutveckling, Region Jönköpings län (främjande verksamhet inom film, scenkonst, bild och form, hemslojd, biblioteksutveckling och litteratur)
- Regionsamverkan Sydsverige
- Riksteatern Jönköpings län
- ShareMusic & Performing Arts
- Smålands Musik och Teater, Region Jönköpings län
- Vandalorum Museum för Konst och Design

I verksamheternas uppdrag ingår att:

- långsiktigt planera och agera enligt de nationella och regionala kulturpolitiska målen, kulturplanens prioriterade utvecklingsområden samt Regional utvecklingsstrategi för Jönköpings län 2020–2035.
- tillämpa barnrättsperspektivet i verksamheten utifrån FN:s barnkonvention i ett systematiskt och utvecklingsinriktat arbete
- utveckla strukturer för samråd med länets aktörer inom berört konst-/bildningsområde.

Därutöver har verksamheterna specifika uppdrag inom sina respektive områden, som ska bidra till utveckling av konst- och kulturområdena.

Medlen inom kultursamverkansmodellen fördelas med utgångspunkt i de regionala kulturplanerna, där de regionala målen och utvecklingsområdena ska tydliggöras. Utöver

statens medel i modellen bidrar regioner och kommuner med en väsentlig del av den totala finansieringen av verksamheterna i modellen.

Implementering av regional kulturplan

Implementeringen av kulturplanen kräver samverkan och dialog med och mellan flera olika aktörer såsom kommun, civilsamhälle och andra sektorer. Genom strukturerad uppföljning av mål och prioriterade utvecklingsområden kan framsteg mätas och insatser justeras.

Uppföljning sker genom statlig statistik samt dialog mellan Region Jönköpings län, kommuner, kultursamverkansmodellens parter och andra kulturaktörer i länet. I handlingsplaner, uppdrag och uppföljning ska i möjligaste mån jämställdhets-, barnrätts- och hållbarhetsperspektiv integreras, analyseras och synliggöras.

Uppdragsbeskrivningar och handlingsplaner

Uppdragsbeskrivningar finns för de regionalt finansierade kulturverksamheterna inom kultursamverkansmodellen. Uppdragen följer kulturplanen och innebär ett särskilt ansvar att långsiktigt planera och agera enligt de nationella och regionala kulturpolitiska målen, den regionala utvecklingsstrategin samt kulturplanens prioriterade utvecklingsområden.

Uppdragen följs upp årligen i dialog med ansvariga politiker och tjänstepersoner från Region Jönköpings län.

Sektionen för kulturutveckling ansvarar för att kulturplanen kompletteras med uppföljningsbara handlingsplaner utifrån prioriterade utvecklingsområden och uppdragsbeskrivningar, för de verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen. Handlingsplanen ska vara en beskrivning av hur man tar sig an uppdraget och visa på förflyttningar i relation till den regionala kulturplanen. Handlingsplanerna utvecklas i samråd med relevanta aktörer så att verksamheter kan samverka och komplettera varandra. Handlingsplanerna följs upp och revideras årligen och utgör det huvudsakliga underlaget för uppföljning av kulturplanen.

Dialoger

Årliga dialoger mellan Region Jönköpings län och kulturlivet syftar till fördjupad förståelse för varandras förutsättningar och utmaningar, och att gemensamt utforska möjligheter till nya initiativ inom ramen för de kulturpolitiska målen och prioriterade utvecklingsområden.

Region Jönköpings län har i uppdrag att bjuda in till dialoger, men initiativ kan också komma från andra aktörer. Dialoger kan vara både konstområdesspecifika och konststartsöverskridande. Dialoger som specifikt avser den regionala kulturplanen ska ske med följande parter:

- länets kommuner
- det fria professionella kulturlivet
- regionala och nationella intresseorganisationer
- civilsamhället och det ideella kulturlivet
- folkbildningens organisationer
- barn och unga.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering fokuserar på de prioriterade utvecklingsområdena genom uppföljning av handlingsplaner, bidrag till regionala verksamheter inom kultursamverkansmodellen och på mer långsiktiga kulturpolitiska effekter.

Kontinuerliga dialoger mellan Region Jönköpings län och länets kulturliv görs för uppföljning av insatser som relaterar mot de kulturpolitiska målen och särskilda uppdrag.

Region Jönköpings län är i egenskap av mottagare av det statliga stödet inom kultursamverkansmodellen, ansvarig för uppföljning av bidragen till de regionala kulturverksamheterna. Uppföljningen ska vara ett stöd i dialogen med stat, län, kommuner och andra aktörer inom kulturområdet. Region Jönköpings län rapporterar årligen till Kulturrådet via de framtagna riktlinjerna för kvantitativ och kvalitativ uppföljning. Kulturdatabasen är ett verktyg för insamling av kvantitativ data, som har standardiserade kriterier för kulturstatistik och kan utgöra en plattform för att jämföra både regional och nationell statistik. Utvärderingen bör kompletteras med regionala undersökningar om invånarnas kulturvanor för att ge nämnanden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet ökade insikter i invånarnas eget kulturskapande och hur de använder sig av kulturlivet.

De långsiktiga effekterna av den regionala kulturpolitiken kan utläsas ur de resultat som den löpande uppföljningen visar. Men det kommer även att krävas ytterligare kvalificerade analyser. Region Jönköpings län bör skaffa sig en mer samlad bild av de kulturpolitiska effekterna på längre sikt genom ett nära samarbete med kulturpolitisk och annan samhällsforskning. Resultaten kan komma att återkopplas genom seminarier och dialog med invånare och företrädare för kommuner och kulturverksamheter.

Hur kulturplanen har tagits fram

För att en regional kulturplan ska kännas angelägen för alla inblandade aktörer och utgöra en färdplan för att nå kulturpolitiska mål, behöver den vara förankrad och utgå från en relevant analys. Utformningen av Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län har skett i samverkan mellan ansvarig sektion och politik på regional nivå, med ansvariga chefer på kommunal nivå och i samråd med civilsamhälle, det fria kulturlivet och kulturinstitutioner. Särskilda dialoger har ägt rum inom de olika konstområdena, med folkbildningen och med barn och unga, där förtroendevalda från kommun och region bjudits in, samt tjänstepersoner, civilsamhälle och det fria kulturlivet.

Dialog med fria kulturlivet

För att få en fördjupad inblick i olika konst- och kulturområdets förutsättningar, utmaningar och möjligheter har dialoger genomförts inom mer specifika områden:

- scenkonst
- film
- arkiv, museum, kulturmiljö, kulturarv
- litteratur och yttrandefrihet

- bild och form
- hemslojd
- spelkultur
- dialog med unga
- folkbildning.

Fokus under dessa dialoger var att lyssna in civilsamhället och det fria kulturlivet, men även tjänstepersoner, representanter från kulturorganisationer och politiker var inbjudna. Dialogerna med konst- och kulturliv samlade cirka 80 deltagare.

Dialog med unga

Inför revideringen av kulturplanen hölls dialog med unga. 74 unga födda mellan 2004–2011, från 5 av länets kommuner, deltog i dialogerna som genomfördes av organisationen Youth2030. En fullständig rapport om vad som framkom under dialogerna går att läsa på Region Jönköpings läns hemsida.

Dialog med kommuner

Inom befintlig mötesstruktur diskuterades kulturpolitikens roll och syfte, de nationella och regionala kulturpolitiska målen samt prioriterade utvecklingsområden för den kommande planperioden med länets kommunala kulturchefer. Kommunala tjänstepersoner deltog även i de konstområdesspecifika dialogerna.

Dialog med kultursamverkansmodellens parter

Inom befintlig mötesstruktur fördes dialog med kultursamverkansmodellens parter om förflyttningar relaterat till föregående planperiod, nuvarande utmaningar och utvecklingsområden. Delvis skedde detta tillsammans med tjänstepersoner inom Region Jönköpings län med ett främjandeuppdrag inom olika konstområden. Kultursamverkansmodellens parter deltog även i de konstområdesspecifika dialogerna. Kultursamverkansmodellens parter möter årligen ansvarig nämnd presidium för uppföljning och dialog om utveckling. Även dessa dialoger ligger till grund för Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län.

Förlaga till Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län

2024 gav nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet sektionen för kulturutveckling i uppdrag att revidera Regional kulturplan 2023–2025 Jönköpings län. Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län har därmed Regional kulturplan 2023–2025 Jönköpings län som förlaga. Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län har tagits fram enligt Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet och är antagen av Regionfullmäktige.

Bilagor:

Organisationer med verksamhetsbidrag

Region Jönköpings län fördelar verksamhetsstöd till kulturaktörer i länet som anses ha en betydande roll för den kulturella infrastrukturen. Dessa aktörer har en viktig roll i att uppnå de regionala kulturpolitiska målen:

- Folkets Hus och Parker, sydöstra regionen
- Grenna Bluegrass
- Huskvarna folkets park
- Internationell poesifestival Jönköpings län
- JONK! Scenkonst
- Jönköpings litteraturhus
- Jönköpings läns Bygdegårdsdistrikt
- Jönköpings läns Hembygdsförbund
- Jönköpings läns hemslöjdsförbund
- Jönköpings läns konstförening
- Kultivera
- Minopera
- Skådebanan Jönköpings län
- Småland Live
- SmåLit
- Stiftelsen Kulturreseptatet Åsens by
- Stiftelsen Lehmanns Verkstad
- Stiftelsen Smålands konstarkiv
- Sveriges konstföreningar distrikt Jönköpings län
- TEATERi
- Underjord
- Värnamo Filmhistoriska festival
- Österängens konsthall

Utöver detta fördelar Region Jönköpings län arrangemangs-, projekt-, och produktionsbidrag för att gynna kulturutvecklingen i länet, samt bidrag inom Kulturrätten som ska ge fler barn och unga möjligheten att möta kultur i skolan.

Lagar och förordningar relevanta för kulturområdet

Kommunallagen reglerar hur kommuner och regioner ska styras och organiseras. Lagen syftar till att säkerställa att den lokala självstyrelsen respekteras och att beslutsfattande i kommuner och regioner sker på ett öppet och demokratiskt sätt.

Regeringsformen utgör den mest fundamentala delen av landets konstitution. Den fastställer de grundläggande principerna för statsskicket, fördelningen av offentlig makt och skyddet av medborgarnas fri- och rättigheter.

Tryckfrihetsförordningen reglerar rätten att fritt ge ut böcker, tidningar och tidskrifter. I tryckfrihetsförordningen finns också offentlighetsprincipen. Den innebär att alla har rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter som inte omfattas av sekretess

Yttrandefrihetsgrundlagen reglerar rätten att uttrycka sina åsikter i radio, tv, film, ljud- och bildupptagningar, video och cd-skivor samt webbplatser.

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter slår bland annat fast att var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv. 47 konventioner är bindande för de anslutna staterna, bland annat barnkonventionen och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) berör kulturområdet genom att slå fast barns rätt att delta i föreningar och fredliga sammankomster, barns rätt till yttrandefrihet: frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer, att barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar tilltron till den egna förmågan och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning erkänner bland annat rätten att på lika villkor som andra delta i kulturlivet och att personer med funktionsnedsättning ska erbjudas möjlighet att utveckla och använda sin egen kreativa och artistiska förmåga, inte endast i eget intresse utan även för samhällets berikande.

Bibliotekslagen (2013:801) bestämmer om det allmänna biblioteksväsendet som består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet, bland annat regionbibliotek. Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska finnas tillgänglig för alla och främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet reglerar kultursamverkansmodellen och fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. En region får fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet om en regional kulturplan har upprättats av regionen och kulturplanen överensstämmer med förordningen.

Förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete slår bland annat fast att regionala kulturplaner ska beaktas i framtagande av den regionala utvecklingsstrategin. I förordningen finns bestämmelser om regionalt tillväxtarbete och statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Kulturmiljölagen (1988:950) tillförsäkrar nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Ansvar för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. Samtliga kommuner och andra myndigheter är skyldiga att informera minoriteterna om deras rättigheter. De är också skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur och särskilt viktigt är barns och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur. Dessutom är kommuner och andra myndigheter skyldiga att ge minoriteterna inflytande över frågor som berör dem. I språklagen (2009:600) anges att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk slår bland annat fast vad som avses med upphovsrätt, inskränkningar i upphovsrätten och ansvar och ersättningsskyldighet. Den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till verket.

Museilagen (2017:563) fastställer att ett museum, utifrån sitt ämnesområde, ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. I museilagen finns bestämmelser om det allmänna museiväsendet som bland annat innefattar regionala och kommunala museer. Lagen anger allmänna utgångspunkter för museernas arbete med samlingsförvaltning, kunskapsuppbyggnad och publik verksamhet.

Plan- och bygglag (2010:900) (PBL) ska främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna nu och i kommande generationer. I PBL finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att PBL har relevans inom arbetet med gestaltad livsmiljö och för stora delar av den byggnadsantikvariska verksamheten vid museerna och det generella kulturmiljöarbetet i länet.

Skollag (2010:800) anger att varje skolform och fritidshemmet ska ha en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Ett av målen i **Läroplan (Lgr22)** för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet lyder så här: ”Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud”.

[Kontaktuppgifter Kulturutveckling, Region Jönköpings län](#)

På rjl.se/kultur finns mer information om hur Region Jönköpings län arbetar med kultur. Där kan du också läsa om kulturbidrag, stipendier och pågående insatser. Här finns också mer information om de olika konstområdena och kontaktuppgifter till utvecklare på respektive område.

Region Jönköpings län, Kulturutveckling, Box 1024, 551 11 Jönköping. 010-241 00 00.
Epost: kultur@rjl.se. Webb sida: www.rjl.se/kultur